

О. Я. Біла

Труш Іван Іванович

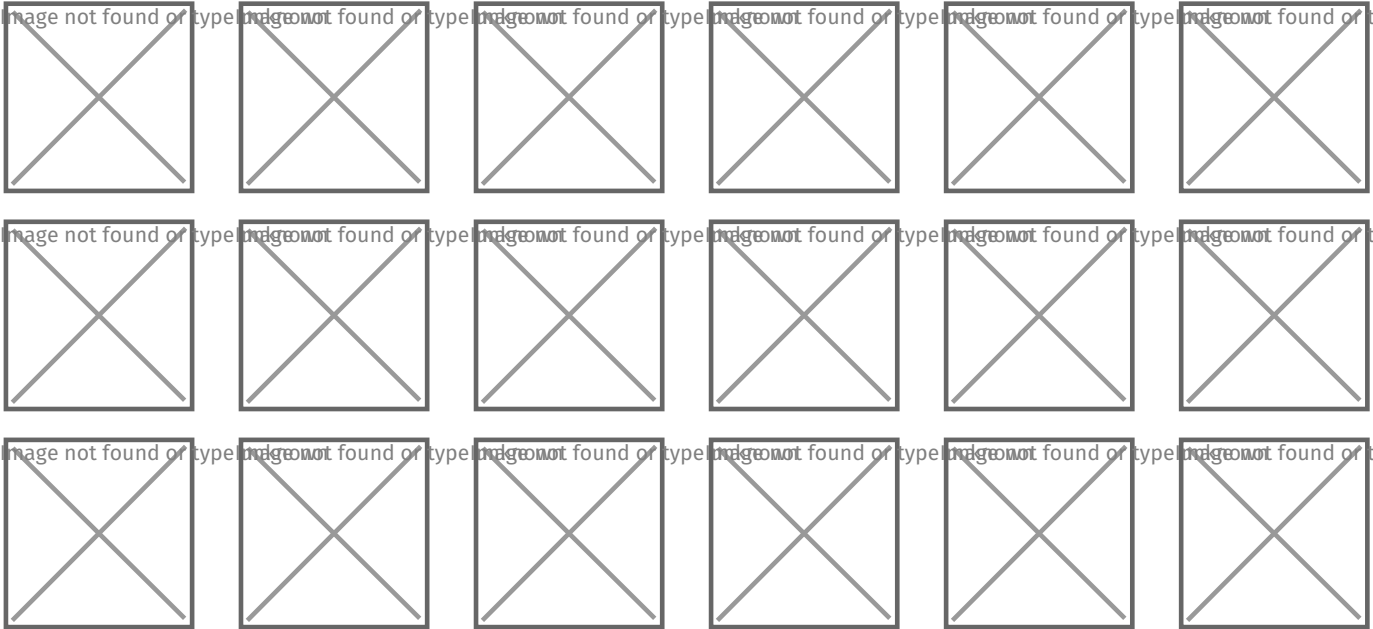

ТРУШ Іван Іванович (06(18). 01. 1869, с. Висоцько, нині Золочівського р-ну Львівської обл. — 21. 03. 1941, Львів) — живописець, мистецький критик, громадський діяч, редактор, видавець. Чоловік А. Драгоманової-Труш (див. [Драгоманови](#)), батько [Аріадни](#), [Мирона](#), [Оксани](#) та [Романа Трушів](#). Член НТШ (1901), СХУ (1940). Закінчив Краківську школу образотворчих мистецтв (Польща, 1897; викладачі І. Яблонський, Л. Леффлер, Ю. Унежиський, В. Луцкевич, [Л. Вичулковський](#), [Я. Станіславський](#)), де захопився естетикою імпресіонізму. Навчався в Академіях образотворчих мистецтв у Відні (1894) та Мюнхені (Німеччина, 1897; водночас відвідував приватну школу А. Ажбе). Член студентського товариства «Українська академічна громада» у Кракові; належав до кола прихильників М. Драгоманова; приятелював із [В. Стефаником](#); познайомився з [М. Івасюком](#). Від 1897 — у Львові, де став одним із лідерів культурно-мистецького життя. Учасник з'їзду українських письменників з нагоди 100-річчя виходу у світ «Енеїди» І. Котляревського (Львів, 1898). Викладав у Київській рисувальній школі (1900), Вільній академії мистецтв (Львів, 1912—13). Голова Музейної комісії (1920), Комісії з перепоховання І. Франка у Львові (1921). Виконав проєкти пам'ятників: Т. Шевченкові в Києві (1913), І. Франкові у Львові (1926; надмогильний) та Дрогобичі (Львівська обл., 1937). Експериментував у царині графічного дизайну. Створив віньєтки в техніці літографії до «Обжинків» Ф. Колесси та музичних композицій М. Глінки (1898), обкладинку видання «Скит Манявський і Богородчанський іконостас» (Л., 1926). У творчості еволюціонував від академічного класичного письма до пошуків в імпресіоністичній манері, модерну (сецесії) та символізму. Основні роботи — у жанрах плерного пейзажу, психологічного портрета й сюжетних композицій, що позначені глибоким психологізмом, виразним філософським контекстом і яскравим національним забарвленням. Найбільш результативним був львівський період (до 1912). Митець

подорожував Гуцульщиною (1890—1900-і рр.), Наддніпрянською Україною (1900—18), Кримом (1901, 1903—04), Італією (1902, 1908) та країнами Близького Сходу (1912). У роботах виступає неперевершеним колористом (його називали поетом кольору та сонця). Поразка Визвольних змагань 1917—21 позначилася на тематичному діапазоні робіт 2-го періоду (1913—26): переживання й роздуми художника знайшли відображення в циклах галицьких краєвидів «Про самоту», «В обіймах снігу», «З життя пнів і дерев», «Луги і поля», «Єврейські кладовища», «Квіти», що наділені символістичним звучанням. Творам 3-го періоду (1927—41) притаманні тяжіння до алегоричної персоніфікації мотивів природи. Мистецький хист Т. розкрився також у жанрі психологічного портрета (відомо близько 350 робіт). Його працю над сюжетними композиціями репрезентує цикл «Наше життя». Творча спадщина митця становить близько 6 тис. робіт. Т. — співорганізатор і заступник директора Товариства для розвою руської штуки у Львові (1898; учасник двох його виставок 1898, 1900), один з ініціаторів створення Групи шести (1903; експонент її виставки 1904). Спільно з М. Грушевським та І. Франком заснував Товариство прихильників української літератури, науки й штуки (1904; був його секретарем). Організатор, член журі та учасник 1-ї Всеукраїнської виставки (1905; усі — Львів), а також мистецьких виставок в Аббації (нині м. Опатія, Хорватія, 1901), Кракові (1902, 1938—39), Львові (1904—1910, 1917 —19, 1926 —29, 1932, 1934—39), Лондоні, Софії (обидві — 1906), Києві (1911), Познані (1929), Варшаві (1931, 1934), Москві (1940). Персональні — у Львові (1899, 1901, 1903—04, 1941 — посмертна). Видавець і редактор суспільно-політичного часопису «Будучність» (1899, спільно з Є. Левицьким та В. Охримовичем), першого українського мистецтвознавчого журналу «Артистичний вістник» (1905, спільно із [С. Людкевичем](#)). Автор численних статей у галузі мистецької критики та літературознавства в періодичних виданнях: «Літературно-науковий вістник», «Записки НТШ», «Галичанин», «Діло», «Життя і слово», «Неділя», «Ukrainische Rundschau», «Illustrierte Zeitung». Деякі твори Т. зберігають у Національному музеї у Львові, Національному художньому музеї України, Національному музеї історії України (обидва — Київ), Музеї етнографії та художнього промислу (Львів), Львівському літературно-меморіальному музеї І. Франка, Львівському історичному музеї, Історико-меморіальному музеї М. Грушевського (Київ), Харківському, Закарпатському (Ужгород) художніх музеях та ін. Його іменем названо вулицю у Львові (1946), Львівську обласну премію в галузі культури, літератури, мистецтва, журналістики та архітектури (2002). Митцю встановлено гранітний надгробок на Личаківському цвинтарі (1951), а також пам'ятники в с. Висоцько (1974; обидва — скульптор [Є. Дзиндра](#)) перед головним входом у Стрийський парк (Львів, 1997; скульптор [С. Олешко](#)). 1959 засновано меморіальний музей у с. Заболотці (нині Золочівський р-н), 1989 — художньо-меморіальний музей І. Труша у Львові (на фасаді будинку встановлено барельєф; скульптор [Й. Садовський](#)). Його ім'я присвоєно Львівському училищу прикладного мистецтва (нині коледж декоративного і ужиткового мистецтва, 1956) та Бродівській гімназії (1999). До 150-ліття від дня народження митця НБУ випустив ювілейну монету «Іван Труш» номіналом 2 грн, «Укрпошта» — художньо-

маркований конверт (2019). У 2020 створено художньо-документальний фільм «Іван та Аріадна»: творчість та історія кохання художника Івана Труша та його музи Аріадни Драгоманової. Гра долі» (студія «Віател», Київ).

Фотоілюстрації

Основні твори

портрети — В. Стефаника (1896), І. Франка (1897, 1940), Є. Милорадович» (1898), кардинала Сембратовича (1899), Лесі Українки, М. Грушевського, М. Лисенка (усі — 1900), К. Грушевської (1903), дружини Аріадни (1905), митрополита Андрея Шептицького (1917), С. Федака (1925), Т. Шевченка, В. Антоновича (усі — 1920-і рр.); «Андріївська церква в Києві» (1900), «Могила Т. Шевченка», «Володимирська гірка. Київ» (обидва — 1901), «Захід сонця в лісі» (1904), «Гагілки» (1905), «Кримський берег» (серед. 1900-х рр.), «Дніпро біля Києва», «Хвіртка в саду» (обидва — 1910), «Вид на Софію Київську» (1900-і рр.), «Піраміда» (1912), «Крим. Кекенеїз», «Пейзаж із кипарисами», «Скелі над морем», «Венеція», «Полукіпки під лісом» (усі — 1910-і рр.), «Настурції» (1922), «Єгипетська святиня» (1923), «Далекі гори», «Пейзаж із ставком» (обидва — 1-а чв. 20 ст.), «Сосна. Триптих» (1925—41), «Оливні дерева», «Єрусалим», «Могила з хрестом» (усі — 1928), «Єврейське кладовище», «Млин уночі», «Віа Аппія», «З життя пнів», «Сходи», «Дві гуцулки», «Гуцулка біля церкви», «У саду», Кримський мотив», «Фронтон єгипетської святині» (усі — 1920-і рр.), «Сільський господар» (1933), «Самота удвох», «Жнива», «В обіймах снігу», «Трембітарі», «Автопортрет», «Італійський пейзаж», «Кримський пейзаж» (усі — 1930-і рр.), «Захід сонця. Човни на березі» (2-а чв. 20 ст.), «Світанок на Адріатиці» (20 ст.).

Основні праці

Зъ нагоды рускои выставы штуки // Дѣло [Львів]. 1898. Ч. 246; Нові напрями в малярстві // Львів. наук. віст. 1899. Річник 2, т. 5, кн. 3; Проєкт українського театру у Львові і публіка // Артистичний вістник. 1905. Зошит 2—3; Вистава українських артистів // Там само. Зошит 2—3, 4, 5; Наш проєктований театр // Там само. Зошит 5; Фотографія і штука малярська // Там само. Зошит 7—8; Альбом малюнків Т. Шевченка // Неділя. 1911. Ч. 16—17; Проекти на памятник Тараса Шевченка // Діло. 1911. Ч. 55; Вистава української штуки в Києві // Неділя. 1912. Ч. 12; Промова голови Музейної Комісії артиста маляра Ів. Труша на відкриттю Українського Національного Музею ім. Шевченка у Львові // Укр. думка [Львів]. 1920. Ч. 26; Про мистецтво і літературу: 36. ст. Л., 1958.

Рекомендована література

1. Франко І. Малюнки Івана Труша // Літ.-наук. вісн. 1900. Т. 9, кн. 1;
2. Грушевський М. Друга вистава образів І. Труша // Там само. 1901. Т. 15, кн. 18;
3. Хмурий В. Українське малярство. Іван Труш . Х., 1931;
4. Голубець М. Іван Труш // Література і мистецтво. 1941. № 4;
5. Островський Г. Іван Труш — літературний критик // Жовтень. 1955. № 8;
6. Його ж. І. Труш. Нарис про життя та творчість. К., 1955;
7. Нановський Я. Іван Труш. Л., 1956, К., 1967;
8. Труш А. Слово про батька // Жовтень. 1971. № 2;
9. Іван Труш: 36. мат. наук. конф., присвячених 100-річчю від дня народж. Л., 1972;
10. Саноцька Х., Труш А. Арабські мотиви Івана Труша // Всесвіт. 1979. № 11;
11. Іван Труш (1869—1999): До 130-річчя від дня народж.: Мат. конф. Л., 2001;
12. Іван Труш. Твори з приватних збірок: Альбом. К., 2005;
13. Ямаш Ю. Труш малює Італію. Л., 2006;
14. Його ж. Труш малює Каменяра: Образ Каменяра у творчості Івана Труша. Л., 2008;
15. Słoneczne akordy w palecie w Iwana Trusza: prace ze zbiorów Muzeum Narodowego we Lwowie im. Andreja Szeptyckiego. Sopot, 2011;
16. Біла О. Аріадна Драгоманова в житті й творчій долі Івана Труша (за матеріалами фондowego зібрання Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького) // Літопис Нац. музею у Львові ім. Андрея Шептицького. Вип. 9. Л., 2012;
17. Її ж. Відомий і невідомий Труш: Наук. альбом-каталог. Л., 2019;
18. Її ж. У єдності мистецтва та науки: Іван Труш — творець галереї портретів визначних українських діячів Наукового Товариства ім. Шевченка // Нація. Мистецтво. Наука: 36. ст. з нагоди виставки до 150-ліття НТШ. Л., 2024.

Бібліографічний опис:

Труш Іван Іванович / О. Я. Біла // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2025. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-887885>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).